

Παρουσίαση «Καισαρικής τομής» / Εκδόσεις Όλα είναι δρόμος

Γιὰ σας, ευχαριστώ που είσαστε εδώ σήμερα και θα ήθελα να σας καλωσορίσω εκ μέρους των εκδόσεων “Όλα είναι δρόμος”. Δυο λόγια πρώτα για τις εκδόσεις: οι εκδόσεις όλα είναι δρόμος είναι ένα καινούργιο κινηματικό εκδοτικό εγχείρημα που είναι μέρος της συλλογικότητας Κινήσεις για την Ταξική Αυτονομία. Όταν έφερα το βιβλιαράκι στην συλλογικότητα και πρότεινα να το βγάλουμε, βίωσα μία ανεπιφύλακτη αποδοχή και θετικότητα. Αν με ρωτούσε κανείς κάποιο καιρό πριν ούτε θα μπορούσα να το φανταστώ ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει και σίγουρα είναι τρομερά ενδυναμωτικό να νοιώθεις ότι υπάρχουν συλλογικοί τρόποι να γίνονται τέτοια πράγματα, έξω από λογικές διαμεσολάβησης και εμπορικού ανταγωνισμού. Το εγχείρημα κάλυψε οικονομικά το κόστος της έκδοσης και διαχειρίζεται συλλογικά την διανομή σε στέκια, καταλήψεις και επιλεγμένα βιβλιοπωλεία (μικρά βιβλιοπωλεία κυρίως και αυτό είναι κάπως από επιλογή). Τα έσοδα από το βιβλίο θα διατεθούν στο ταμείο του εγχειρήματος. Ευχαριστώ τον Βαγγέλη που έβαλε το χεράκι του να είναι ωραία τυπωμένο και δεμένο το βιβλίο καθώς και με την επιλογή του χαρτιού. Είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι των εκδόσεων, καθόλου αυτονόητο ειδικά για κόσμο που δεν έχει την σχετική τεχνογνωσία. Επίσης, ευχαριστώ τον Γιώργο για το πολύ όμορφο βιντεάκι που έφτιαξε για να προωθήσουμε το βιβλιαράκι και την Αντωνία για την μουσική επιμέλεια της σημερινής παρουσίασης.

Το εγχείρημα Όλα είναι δρόμος έχει βγάλει ένα ακόμα βιβλίο, το reset or revolution, διαβάζοντας κριτικά την μεγάλη επανεκκίνηση¹, ένα πολύ ισορροπημένο δοκίμιο που επεξεργάζεται τρέχουσες εξελίξεις, όπως η ενεργειακή μετάβαση, με μία βαθύτερη ματιά που βάζει εμάς και του αγώνες μας, μικρούς και μεγάλους στο επίκεντρο των εξελίξεων. Υπάρχουν και δύο πάρα πολύ ωραία podcast² που έχουν φτιαχτεί σχετικά με αυτό που περιέχουν μία γεύση του περιεχομένου και των ιδεών που πραγματεύεται.

Πάμε τώρα στο βιβλίο καισαρική τομή. Πολλά χρόνια πριν, διάβασα για μία ιστορία που λέγεται Τηλεγονία και το οποίο αποτέλεσε την βάση της καισαρικής τομής. Διάβασα για την Τηλεγονία σε ένα φιλολογικό βιβλίο του Ιωάννη Κακρίδη με τίτλο “Ομηρικά Θέματα” και σε αυτό το βιβλίο, μιλάει ο συγγραφέας για ένα χαμένο έπος, μεταγενέστερο της Οδύσσειας όπου περιγράφεται η συνέχεια της ζωής του Οδυσσέα και τα όσα πέρασε μετά την επιστροφή στην Ιθάκη. Σύμφωνα με την ιστορία, αφού επέστρεψε στην Ιθάκη και έγινε ότι έγινε, σκότωσε και έθαψε τους μνηστήρες, μετά ξαναέφυγε από την Ιθάκη, ξαναπολέμησε, ξαναπαντρεύτηκε, έκανε κι άλλα παιδιά, ξαναεπέστρεψε στην Ιθάκη. Μόλις το είδα αυτό για πρώτη φορά μου δημιουργήθηκαν ανάμεικτα συναισθήματα. Από την μία στεναχωρήθηκα που δεν τελειώνει τελικά

¹ <https://taksiki-autonomia.net/reset-or-revolution-diavazontas-kritika-ti-megali-epanekkinisi-covid-19/>

² <https://www.youtube.com/watch?v=66XXCgo7PIs&t=1008s> και <https://www.youtube.com/watch?v=CLJsL8Rf7bc&t=1724s>

ευχάριστα αυτή ιστορία αλλά έχει περισσότερη ταλαιπωρία για τον ήρωα. Παράλληλα όμως χάρηκα που υπάρχει μία συνέχεια και ήθελα να δω τι θα συμβεί. Η ιστορία λέει ότι όταν ο Οδυσσέας συνάντησε τον Τειρεσία στον κάτω κόσμο ο Τειρεσίας του έδωσε ένα διφορούμενο χρησμό: του είπε ότι θα πεθάνει έξω από την θάλασσα αλλά με έναν τρόπο που μπορεί να γίνει κατανοητό ότι θα πεθάνει από την θάλασσα. Επίσης του είπε ότι θα δολοφονηθεί από τον γιό του. Έτσι, σύμφωνα με τον μύθο, ο Οδυσσέας σε κάποια φάση έδιωξε τον Τηλέμαχο σε εξορία φοβούμενος ότι μία μέρα θα τον σκοτώσει. Εντωμεταξύ, είχε γεννηθεί ένας γιός του Οδυσσέα από την Κίρκη, ο οποίο έμαθε για αυτόν και ξεκίνησε για να τον γνωρίσει. Το όνομά του ήταν Τηλέγονος, το οποίο σημαίνει “αυτός που γεννήθηκε από μακριά”. Αυτό το έπος έχει διασωθεί μόνο ως κομμάτια μίας περίληψης και λέει ότι ο Τηλέγονος μετά από περιπλάνηση έφτασε τυχαία με το καράβι του στην Ιθάκη και ψάχνοντας τροφή στο νησί συγκρούστηκε με τον Οδυσσέα ο οποίος πήγε να προστατέψει τα κοπάδια του. Στην μονομαχία ο Τηλέγονος ήταν οπλισμένος μόνο με ένα ακόντιο που στην άκρη του είχε ένα αγκάθι σελαχιού, το οποίο είναι δηλητηριώδες. Ο Οδυσσέας χάνει σε αυτή την μονομαχία και η προφητεία εκπληρώνεται, ο Οδυσσέας πεθαίνει από ένα αντικείμενο που προήλθε από την θάλασσα, το αγκάθι του σελαχιού. Πριν γίνει αυτό, ο Οδυσσέας αναγνωρίζει το χαμένο του παιδί και καταλαβαίνει τι έχει συμβεί. Τηλέμαχος και Τηλέγονος πηγαίνουν το πτώμα του Οδυσσέα στην Κίρκη για να τον αναστήσει αλλά η μεγάλη μάγισσα αποτυγχάνει. Η ιστορία τελειώνει με έναν περίεργο διπλό γάμο: ο Τηλέγονος παντρεύεται την Πηνελόπη και ο Τηλέμαχος την Κίρκη. Στο μέλλον, ο Τηλέγονος φεύγει από την Ιθάκη και κάποιοι λένε ότι ίδρυσε μία καινούργια πόλη κοντά στην Ρώμη.

Κάποια χρόνια μετά θυμήθηκα την ιστορία ως μέρος μίας ποιητικής άσκησης. Ένοιωσα τότε ότι αυτό που είχα μπροστά μου έχει ζουμί για εμένα και αποφάσισα να μην το αφήσω να χαθεί αλλά να ζουμάρω όσο πιο πολύ μπορώ σε αυτό. Σε αυτή την διαδικασία, που ήταν για μένα ένα ταξίδι, με συντρόφευσαν ποιητικά η Λένα, η Ελένη, ο Νίκος, ο Άγγελος, η Ρίνα και η Μαριάννα. Επίσης πήρα σημαντική ανατροφοδότηση από τον Σαμσών και τον Στρατή. Τους ευχαριστώ πολύ!

Τι ήταν αυτό που με τράβηξε στην Τηλεγονία; Καταρχήν ασχολήθηκα με τον να προσδιορίσω ποιός είναι ο ήρωας σε αυτή την ιστορία. Για να το κάνω αυτό υιοθέτησα διάφορες φωνές, τον Τηλέγονο τον Οδυσσέα, την Κίρκη, την Πηνελόπη, τον Τηλέμαχο ψάχνοντας να βρω τον πραγματικό πρωταγωνιστή. Αυτό τελικά μου δώθηκε ως απάντηση από την Ντίνα Κυραντζίδου! Είναι κάτι που δεν έχει φωνή, είναι αυτό που βλέπεται στο εξώφυλλο, ένα πολύ συμπαθητικό σελάχι! Με τι μοιάζει ένα σελάχι; Είναι ένα περίεργο ζώο - σχεδόν διαστημικό θα μπορούσε να πει κανείς - κινείται κυματίζοντας ολόκληρο το σώμα του και έχει το στόμα κάτω από το σώμα για να τρώει οργανισμούς του βυθού και στο πάνω μέρος τα μάτια του. Αν βάλετε να δείτε ένα βιντεάκι για τον τρόπο που κινείται μοιάζει σαν να ίππεται στην θάλασσα. Κατά μία έννοια, αυτός ο μη-ανθρώπινος οργανισμός είναι που βγαίνει σε αυτή την ιστορία στο προσκήνιο. Πιο συγκεκριμένα, αναδεικνύεται το ένα και μοναδικό μέρος του ζώου το οποίο είναι και το μόνο όπλο του για να προστατευθεί, το δηλητηριώδες αγκάθι που

έχει στην ουρά του. Το αγκάθι σημαίνει για εμένα παράλληλα την μία και μοναδική ευκαιρία που έχουμε για να καταφέρουμε το κάθε άτομο να εκπληρώσουμε τον σκοπό μας. Στην Τηλεγονία, το αγκάθι του σελαχιού είναι ο ταξιδιώτης που από τον σκοτεινό βυθό βγαίνει στον κόσμο του φωτός για να σπάσει την κυκλικότητα και να τελειώσει τον παιδικό μας ήρωα, τον Οδυσσέα.

Παρένθεση: Όταν ζήτησα από την Ντίνα την βοήθειά της με το στήσιμο του βιβλίου, με ρώτησε αν θέλω να το εικονογραφήσει και εγώ για να μην την φορτώσω είπα πως όχι. Η Ντίνα αφού το διάβασε είπε, «εεε ας μην το αφήσουμε έτσι» και μου έκανε το τρομερό δώρο που μπορείτε να δείτε στο βιβλίο. Είναι μία καταπληκτική εικονογράφηση, που δεν είναι μία απλή εικονογράφηση αλλά μία συνομιλία με τα ποιήματα. Για όσα άτομα δεν την ξέρουν η Ντίνα γνωστή και ως *Serratia Marcescens* στην θεσσαλονίκη κι όχι μόνο είναι η ίδια ποιήτρια. Πριν κάποια χρόνια στην θεσσαλονίκη έβγαλε το *Eleven poems for extraordinary girls and one for an incredibly ordinary one*³, ένα βιβλίο ποίησης στα αγγλικά. Το βιβλίο της μελοποιήθηκε από την +τεχνία-⁴ στην θεσσαλονίκη, μία συλλογικότητα με αντιεμπνευματική και αντιθεαματική κατεύθυνση, και παρουσιάστηκε σε με μία τρομερή συναυλία στην κατάληψη φάμπρικα υφανέτ. Η όλη κίνηση ήταν ιδιαίτερα εμπνευστική και άφησε αποτύπωμα σε πολύ κόσμο και σε εμένα προσωπικά.

Επιστρέφω στην ιστορία της καισαρικής τομής. Έλεγα για το κεντρί που αποσπιάστηκε από το σελάχι και χρησιμοποιήθηκε σαν όπλο. Νομίζω ότι η Τηλεγονία έχει κατά αυτή την έννοια κάτι πολύ μοντέρνο και επίκαιρο. Ζούμε στην εποχή που το μη-ανθρώπινο “βγαίνει στο προσκήνιο” όπως το κεντρί του σελαχιού. Τα γονίδια γίνονται εμπορεύματα και χρησιμοποιούνται από την γενετική μηχανική για την φαρμακευτική βιομηχανία και την βιομηχανία τροφίμων, παθογόνοι μικροοργανισμοί γίνονται παίκτες σε μία πολύπλοκη σκακιέρα, η τεχνητή νοημοσύνη αναμένεται να έχει βασικό ρόλο στις εξελίξεις, η κλιματική καταστροφή εξελίσσεται μπροστά μας με τα πολλά της μη-ανθρώπινα στοιχεία. Νομίζω ότι αν είναι στο μέλλον εμείς και τα παιδιά μας να κρατήσουμε ζωντανή την προοπτική της κοινωνικής χειραφέτησης, πρέπει να μπορούμε σε μία κατανόησης των σχέσεων μεταξύ ανθρώπινο και μη-ανθρώπινο δίνοντας ισάξια προσοχή και στο μη-ανθρώπινο. Επίθεση ή άμυνα, δηλητήριο ή φάρμακο; Το αγκάθι του σελαχιού μας καλεί να καταλάβουμε διαδικασίες που ο ανθρωποκεντισμός μας σπρώχνει στην αφάνεια.

Για την συγγραφή της καισαρικής τομής, το πιο δύσκολο πράγμα για εμένα ήταν να καταφέρω να μιλήσω για την πατροκτονία. Τι σημαίνει αυτή η πράξη και γιατί είναι μέρος μία προφητείας που κατά κάποιο τρόπο πρέπει να εκπληρωθεί; Το δεδομένο είναι ένα, και αυτό ίσως είναι κάτι που έχει να προσφέρει η ιστορία: Οτι αυτός ο ήρωας που όλα σαν παιδιά αγαπήσαμε κάποια στιγμή πεθαίνει και είναι μία αλλαγή σε μία ματιά - ανώριμη θα μπορούσα να την χαρακτηρίσω - που τείνει να εξιδανικεύει

³ <https://syntexnia.net/wp-content/uploads/2016/10/Serratiapdf.pdf>

⁴ <https://syntexnia.net/>

πρόσωπα και καταστάσεις ή να τις δαιμονοποιεί ή να θεωρεί ότι η ρουτίνα την οποία ζούμε είναι αιώνια. Μου θυμίζει μία φράση που μου είχε κολλήσει στο παρελθόν και τώρα την καταλαβαίνω λίγο καλύτερα από μία άλλη οπτική: νοιώθεις ποτέ έτοιμος πραγματικά να χάσεις τον έλεγχο; Η φράση αυτή τώρα την μεταφράζω ως: νοιώθεις έτοιμος να ζήσεις πραγματικά;

Με τράβηξε στην Τηλεγονία η έννοια του τέλους, μιας και η δική μου ζωή είναι σε μία φάση μετάβασης. Με βοήθησε να πλησιάσω τον φόβο μου απέναντι στην απώλεια αλλά και να εκφράσω την σημασία που έχει το σπάσιμο της αέναης κυκλικότητας, την αναγκαιότητα να βγει το καινούργιο μπροστά. Διάλεξα τον τίτλο καισαρική τομή κυρίως γιατί πέρασε η σύντροφός μου μία τέτοια διαδικασία πρόσφατα και το ρίσκο που εμπεριείχε ήταν μία μεγάλη δοκιμασία. Ο τίτλος όμως έχει και μία βαθύτερη σημασία που κολλάει με την ιστορία της Τηλεγονίας: Όλη η ιστορία περιστρέφεται γύρω από ένα τραύμα, μία πληγή η οποία καθορίζει τις εξελίξεις αλλά παράλληλα είναι και μία διαδικασία γιατρειάς. Όλα τα άτομα κουβαλάμε τις δικές μας. Η πληγή όμως μπορεί να προσεγγιστεί και σαν μία πράξη δημιουργίας η οποία ναι μεν πάντοτε εμπεριέχει ένα ρίσκο αλλά εμπεριέχει και μία δυνατότητα. Μία δυνατότητα εντελέχειας θα μπορούσε να πει κανείς, με ότι κι αν σημαίνει αυτό. Επίσης, όλη αυτή η ιστορία με το αγκαθάκι με έκανε να σκεφτώ ένα ποιήμα του Μπουκοφσκι με τίτλο the circus of death που μιλάει για τον θάνατο ως κάτι που βρίσκεται παντού και που σε περιμένει σε κάθε μικρό αντικείμενο. Για τον πολυμήχανο και ανίκητο Οδυσσέα ήταν ένα μικρό αγκαθάκι.

Επίσης, με τράβηξε ότι η Τηλεγονίας είναι μέρος μία επιλογής μετανάστευσης. Σε κάποια φάση σχετικά πρόσφατα, γνώρισα ένα νέο άνθρωπο που μου διηγήθηκε την προσωπική του ιστορία. Μου είπε ότι μεγάλωσε με την μητέρα τον άντρα της και την γιαγιά του και ότι του είπαν στα δεκαέξι του ότι ο βιολογικός πατέρας του, πριν γεννηθεί βρήκε μία κατάλληλη ευκαιρία και έφυγε ως μετανάστης (από την Αιτή προς τις ΗΠΑ) και η μητέρα του δεν κατάφερε να ακολουθήσει. Η γνώση αυτή κινητοποίησε το άτομο που γνώρισα να αφήσει τις βεβαιότητες και τα δεδομένα της προηγούμενης του ζωής και να τον συναντήσει και να ακολουθήσει έπειτα μία δικιά του ξεχωριστή επιλογή μετανάστευσης. Ήταν ένας άνθρωπος νέος, ώριμος με επεξεργασμένα συναισθήματα, ευαίσθητος, με αγάπη για όσα άφησε πίσω και με εκτίμηση για ότι τον ώθησε να φύγει προς τα μπροστά. Με έκανε να σκεφτώ ότι η ιστορία της Τηλεγονίας είναι μία ζωντανή ιστορία.

Τέλος, με τράβηξε ότι η Τηλεγονία είναι ένα θραύσμα, δηλαδή ένα κομμάτι από ένα χαμένο σύνολο που έχει διασωθεί λίγο πολύ ως σπασμένο τηλέφωνο, δηλαδή μία ιστορία που όσο ταξιδεύει προφορικά μέσα στους αιώνιες διαφοροποιείται και αλλάζει. Τα θραύσματα μπορεί να είναι μεμονωμένα δεδομένα που - ας πούμε - αν τα συλλέξει και χρησιμοποιήσει ένας ιστορικός, αντιτίθεται στην οπτική της μίας αντικειμενικής και ολοκληρωμένης ιστορίας που εμπεριέχει μία αντικειμενική αλήθεια. Κάθε μικρό σπασμένο κομματάκι του όλου αντανakλά μία μικρή έκρηξη νοήματος που δίνει χώρο

να το πάρει κανείς και να το ανασυγκροτήσει κριτικά. Κάτι τέτοιο προσπάθησα να κάνω με την καισαρική τομή.

Το βιβλιαράκι είναι αφιερωμένο στην Χρυσούλα Γέρμαν, στην γιαγιά μου την Χρυσούλα. Το επίθετό της ήταν Γέρμαν γιατί η οικογενειά της ήταν ντόπιοι μακεδόνες ή επίσης γνωστοί ως σλαβομακεδόνες. Η γιαγιά έζησε στην περιοχή αυτού που ονομάζεται σήμερα Σίνδος έξω από την Θεσσαλονίκη και παντρεύτηκε έναν άνθρωπο από προσφυγική οικογένεια που ήρθε από την ανατολική Θράκη. Όταν γέννησε η γιαγιά Χρυσούλα ήταν μέσα στον εμφύλιο. Η μαμή που πήγε για να την ξεγεννήσει ήταν βιαστική και δεν είχε αποστειρώσει καλά το εργαλείο με το οποίο έκοψε τον ομφάλιο λώρο, οπότε το παιδί ανέπτυξε τέτανο. Η γιαγιά πήγε στο διοικητή - στον τοπικό Έλληνα δωσίλογο της εποχής - για να ζητήσει άδεια να πάει στην Θεσσαλονίκη στο νοσοκομείο. Αυτός όμως αρνήθηκε επειδή ήταν κομμουνιστές. Τελικά, φαίνεται ότι λόγο πίεσης που ασκήθηκε λόγο του ότι ο παππούς εκτός από κομμουνιστής ήταν δίκαιος και αγαπητός άνθρωπος στο χωριό - άγνωστο ακριβώς πώς – η άδεια της δόθηκε. Η γυναίκα αυτή - λεχώνα - περπάτησε μόνη της χιλιόμετρα με ένα παιδί στην αγκαλιά μέχρι την Θεσσαλονίκη και βρήκε ένα νοσοκομείο. Μιλώντας για αυτή την ιστορία σε αυτή την εκδήλωση, η καισαρική τομή παίζει ένα ρόλο αποκατάστασης, τοποθετώντας έναν εντός εισαγωγικών καθημερινό άνθρωπο εκεί που του αξίζει, στον βάθρο των πραγματικών ηρώων αυτού του τόπου.

28/11/2025